Цана асобнага нумару 20 гр.

Opłatę pocztową uiszczono ryczałtem.

ВОЛЯ ПРАЦЫ

Выходзіць два разы у тыдзень.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская вул. 12—6 (Wileńska 12. m. 6) Рэдакцыя адчынена ад 12 да 2 гадз. штодня, апрача сьвяточных дзён. Адміністр. ад 9 да 3.	Падпіска на адзін месяц з дастаўкай да хаты 1 зл. 50 гр. Для заграніцы ўдвая даражэй. Перамена адрэсу 30 гр.	Няпрынятыя ў друк рукапісы назад не вяртаюцца. Аплата надрукаван. залежыць ад Рэдакцыі.	Цана абвестак: перад тэкстам 25 грош., сярод тэксту 20 грошы і на 4 стр. 15 грош. за радок пэтыту ў 1 шпальту.

№ 3 Вільня, Субота 17-га сакавіка 1928 г. Год 1

Мы маучым.

На всіх язиціх все мовчить,
Бо „благоденствует",

Так калісьці пісаў вялікі поэта Украіны Т. Шэвчэнко, бачучы няволю і нядолю свайго крапацкага народу, бачучы няволю мільёнаў іншых народаў, стогнучых пад пятой расейскага самаўладзтва, якое выстаўляла на паказ перад Эўропай „благоденствіе" сваіх падуладных. Горкай іроніяй прагучэлі гэтыя словы „благоденствія" з вуснаў народнага песьняра на шырокім прасторы ўсяе вялікае паняволенае Украіны, ставячы песьняра на чало протэстуючых ня толькі свайго народу, але і ўсіх народаў вялікае турмы—Расеі. Але цару гэта ня шкодзіла далей „благоденствовать" разам з усімі „языкамі", якія *маўчалі*.

Яшчэ раней у польскім народзе (які тады рэпрэзэнтавала шляхта)—гэтае маўчаньне дало проста клясычны прыклад у знамянітым Горадзенскім Сойме, які, не жадаючы адказваць пастаўленаму царом дыктатару ў станоўчы спосаб і ня сьмеючы адказваць у адмоўны — проста *прамаўчаў*, і гэтым пакінуў па сабе ў гісторыі памятку, назваўшыся Маўчалівым.

Гісторыя паўтараецца і паўтараецца на нашых вачох, на прыкладзе нашага жыцьця і то ўласьне цяпер.

Выбары былі маўчалівымі. Ніхто ня чуў слова, свайго шчырага слова, слова парады, паказу... Ні газэт, ні афіш, ні людзей...

Народ маўчаў на вечах, слухаючы заліхвацкія словы аб „благоденствіі", чакаючы свайго паведамленьня.

Але і тут усе маўчалі, бо... „благоденствовалі".

І цяпер „благоденствуют", шмат хто „благоденствует".

Выбары кончаны. З усяго абшару Заходняй Беларусі змаглі прайсьці *толькі чатыры запраўды сялянска-работніцкія паслы.* У некаторых Акругах заместа іх прайшлі сельсаюзьнікі, хадэкі і навет... Янка Станкевіч.

Мы пэўныя, што жоўтая прэса на „всех языцех" затрыумфуе над паражкай беларускага сялянска-работніцкага фронту, на новых выбраньніках ляжыць цяжкае берамя стаяць у абароне ўсіх працоўных масаў Зах. Беларусі...

Ня ўсім працоўным масам ясны прычыны гэтага, але немалая частка разумее ўсё, мы мусілі-б усё гэта вытлумачыць, прадставіць перад масамі ўвесь ход адбытага бою,—але на першы раз... *мы маўчым*, хоць далёка не „благоденствуем". Мы маўчым. Усё-ж, прыймаючы пад увагу усе абставіны, *пераможанымі сябе ня лічым.*

Нашае разважаньне.

Зацьвіўшае плесьняй ня здолее жыць...
Ул. Жылка.

Толькі што нашумеўшыя выбары прынясьлі шмат неспадзяванак, але і шмат каму высьвятлілі, што ён такое, і якое ён мусіць заняць месца ў зьвязку з гэтым. Для беларусаў выбары не прынясьлі ніякіх неспадзяванак. Не далі яны адпавядаючага беларусам ліку паслоў, бо праходзілі пры ненармальных для нас абставінах, маўкліва, бяз прэсы, без агітацыйнай літэратуры, без агітатараў, бяз мітынгаў і т. п. Чаму? няма чаго адказваць, бо і небясьпечна... Кожнаму, хто быў сьведкам выбараў, хіба ясна чаму... Факт толькі той, што кожны выбаршчык-беларус, які аддаў голас за свой сьпісак, мусіў доўга паламаць галаву над пытаньнем, за каго галасаваць, бо закіданы агітацыйнай літэратурай чужых сьпіскаў—найчасьцей ня ведаў навет, каторы наш сьпісак, ня меў навет нумарка свайго сьпіску; агітаваны на кожным кроку чужымі агітатарамі—найчасьцей прыпадкова, ад суседа ці ў мястэчку на таргу даведваўся, які наш сьпісак і то ня меў пэўнасьці, ці гэта так, бо на кожным кроку чуў ад нашых ворагаў штосьць іншае і кожны дзень сумляваўся, ламаў галаву над тым — за каго галасаваць. Трэба было быць надта сьвядомым нацыянальна і сацыяльна, трэба было надта добра орыентавацца, каб кінуць свой голас без памылкі,—усё ж выбары далі пэўныя вынікі, народ здаў экзамен, яго сьвядомасьць і толькі сьвядомасьць і грамадзкая адзага і стойкасьць можа штосьць зрабіць—і зрабіла.

Пару прыкладаў: У Навагрудзкім вокрузе наш сьпісак атрымаў 71.000 галасоў (нажаль прайшлі толькі 3 паслы); у Лідзкім вокрузе, дзе нашы сьпіскі пакасавалі, уняважнена 70.006 галасоў, у той час як № 1 на пяцьдзесят з чымсь тысяч атрымаў 4 мандаты*). Чые гэтыя 70.006 галасоў? ясна, што тых сьпіскаў, якія скасавалі. А колькі-ж не галасавала зусім раз ня мела за каго галасаваць.

У Сьвянцянскім вокрузе Блёк Меншасьцяў атрымаў на 55.000 галасоў 3 мандаты, а 13.000 галасоў уняважнена. Тут таксама наш сьпісак скасаваны. А колькі зноўжа не галасавала, ня маючы за каго галасаваць? Але галасаваць дэманстрацыйна, або ўстрымацца ад галасаваньня, дзякуючы таму, што ня было свайго сьпіску, мог толькі самы сьвядомы элемэнт; менш сьвядомы, калі ня ведаў за каго галасаваць, кідаў свой голас на чужы сьпісак, на той, што больш суліў.

Дык гэтыя некалькі фактаў вельмі шмат гавораць. Вынікі выбараў, лік паслоў мала аб чым гавораць*), бо яны не зьяўляюцца паказальнікам сапраўднага стану рэчаў; за тое прабег выбараў гаворыць шмат аб чым: гаворыць аб нашай сьвядомасьці, аб нашай сіле, аб тым, што мы жылі, жывём расьцём, узмацняемся і жыць будзем і ніякая сіла ня здолее ўжо нас заціснуць. А раз так — дык і ўсё належнае нам мы атрымаем раней ці пазьней.

Выбары паказалі таксама, хто зьяўляецца няжыцьцёвым, адмёршым. Перш за ўсё гэта расейская чорная сотня. Яшчэ ў 1921-22 г., помніцца мне, расейцы варушыліся, штосьць рабілі, штосьць думалі, хоць і тады ўжо ад усяе іх дзейнасьці нясло трупам. За гэтым, як натуральны прабег, пачалося ўміраньне іх. Яшчэ ў Вільні трапяталася расейская бруковая газэтка „Віленскае Утро", а пасьля „Утро". Мела яна, што праўда, толькі 300 падпішчыкаў і зусім збанкрутавала, бо навет якісь час зусім ня выходзіла. Праўда, пасьля відаць зноў здабыла скульсьці сродкі і пачала выходзіць і навет заняла даволі важўнічую пазіцыю, відаць, Р. Н. О. (Руское Народное Об'единение) пачало яе падтрымліваць. Як пасьля аказалася—дык Р.Н.О. ўздумала сыграць навет не малую ролю. Кожнаму ведама, што ў Польшчы, апрача эмігрантаў і застаўшыхся ад старых царскіх часоў „быўшых людзей", ніякіх расейцаў няма. Ведама таксама, што і заграніцай ёсьць шмат расейскай чарнасоценнай эміграцыі, якая і ўздумала актывізаваць расейцаў у Польшчы. І вось ад праслаўтага расейскага зьезду ў Львове пачынаецца новы перыяд для расейцаў у Польшчы—Р. Н. О —ўскі перыяд, „адраджэньне". Але трудна адрадзіць тое, чаго фактычна няма. Дзеячы з Р. Н. О. выцягнулі скульсьці запыленую, заплясьнеўшую, гнілую, даўно ўжо закінутую жыцьцём ідэалёгію „бывших времен" і „бывших людей" і пачалі крычаць аб ёй і вербаваць яе прыхільнікаў.

Па ўсёй Польшчы паняслыіся зноў гутаркі „Об единой и неделимой (з царем батюшкой в глубине души теперь"), „О великом і могучем и певучем русском языке", а ўрэшце і прызыў да ўсіх „русскіх (і бывших и теперешних) людей", якіх аказалася ў Польшчы аж каля 10 мільёнаў. Зноў пашлі ў ход тэрміны: бѣлороссы, малороссы, нарѣчіе і г. п. Аказалася, што беларусаў і ўкраінцаў у Польшчы няма, а ёсьць толькі „свої русскіе люди". А тут і выбары як раз набліжаюцца. Вось тут і ўздумалі „быўшыя людзі" даказаць „на дзеле", што іх 10 мільёнаў у Польшчы. Пачалася шырокая перадвыбарная акцыя.

Быўшыя людзі падумалі, што настала іх жніво. Да іх далучыліся астанкі расейскай арыстакратыі, захаваўшай тут свае маёнткі, асабліва памешчыкі з Валыні і розныя „дзельцы", не пасьпеўшыя яшчэ абанкроціцца. Далучылася да гэтай акцыі і стараверская буржуазія з вядомым у Вільні камянічнікам Піманавым на чале. Знайшліся вялізарныя сродкі, як з краю, так і з заграніцы, пачалася шалёная агітацыя.

Лятучкі, газэты, адозвы, плякаты ў расейскай і ў беларускай (sic!) мове затапілі наш край. Агітатары адурылі галаву нашым сялянам, выступаючыя, як „свае праваслаўныя" людзі, з прыветамі і з прывітаньнямі, парасейску і пабеларуску. Заплясьнелая ідэолёгія ў вуснах агітатараў нат' пачала мяняцца і прыбліжацца да быўшай грамадаўскай. Па местах і мястэчках кабеты і мужчыны, безработныя разнасілі намяркі і агітацыйную літэратуру па кватэрах, просячы падпісацца на сьпіску людзей, што мелі галасаваць за расейскі сьпісак. Калі-ж такія разносчыкі атрымоўвалі адказ падпісацца на сьпіску галасуючых за расейскі сьпісак, па матывах неспачуваньня — зноў упарта прасілі „ради Бога" падпісацца, бо, як аказалася (яны аб гэтым казалі), за кожны подпіс атрымоўвалі 5 грошоў. І, я думаю, ніхто не адмовіўся ад просьбы такіх разносчыкаў, бо і чаму-ж ня даць зарабіць безработнаму чалавеку? А гэта-ж ні да чога не забавязвала. Дык колькі-ж грошы йшло на ўсе гэтыя способы агітацыі!

Улады ня толькі не перашкаджалі ў дзейнасьці расейцаў, а навет шмат дзе ставіліся да яе прыхільна. Відаць наперад ведалі, што акцыя гэта ніякіх сур'ёзных вынікаў ня дасьць. Так яно і сталася. Расейцы праваліліся з трэскам, ня гледзячы на сырыяючыя іхняй акцыі варункі, а перш за ўсё магчымасьці акцыі. Толькі ў збаламучаным пэпээсамі Палесьсі ўдалося здабыць адзін мандат і то прыпадкова, бо на вельмі малую лічбу галасоў, штосьць мала перавышаючую 10.000. Калі-б было крышку іншае ўзаемаадносіны лічбаў іншых сьпіскаў—дык і гэтага мандату ня было-б.

Дык вось быўшыя людзі паказалі „на дзеле", колькі расейцаў у Польшчы і што яны змогуць. Трудна, зацьвіўшае плесьняй ня здолее жыць, а адрадзіць тое, чаго фактычна няма, немагчыма.

*) Янка Станкевіч адарваў 30 тысяч з чымсь галасоў, атрымаў 2 мандаты.

*) Хоць у параўнаньні з мінулымі выбарамі мы лікам ня страцілі.

Палітычная хроніка.

У Польшчы.

Скаргі да Найвышэйшага Суду.

Як падае „Dziennik Wileński", да Найвышэйшага Суду ў Варшаве да 20 лютага паступіла аж 783 выбарчыя скаргі ад асобаў і паўнамоцнікаў выбарчых сьпіскаў. Як дадае „Dz. Wil"—гэта ёсьць поўны рэкорд, бо за час папярэдніх выбараў паступіла падобных скаргаў 336.

Думаем, што гэта яшчэ далёка ня ўсе скаргі падобнага роду.

П.П.С. дамагаецца ўняважненьня выбараў у Акрузе 33.

Газэта „Przegląd Poranny" паведамляе, што выбары ў Сойм у Акрузе № 33 (Гнезьно) будуць, праўдападобна, уняважнены, з прычыны пратэсту паўнамоцніка сьпіску № 2 (П.П.С.). Паўнамоцнік, падаючы гэты сьпісак у выбарчую камісію, прасіў далучыць яе да дзяржаўнага сьпіску № 2. Ен адзначыў, што гэта ёсьць сьпісак Польскай Партыі Сацыялістычнай, але не падаў трох літар П. П. С. За гэтае прычыны, камісія не далучыла яго да дзяржаўнага сьпіску № 2, але азначыла яе № 37 Дзякуючы таму, што камісія зрабіла гэта без паразуменьня з паўнамоцнікам П.П.С., сацыялісты загадалі сваім выбаршчыкам у знак пратэсту галасаваць за № 2. Усе гэтыя галасы — уняважнены. Справу вырашыць Найвышэйшы Суд.

Вось якія справы! Для П.П.С. магчымы можа перавыбары. Што трэба было б сказаць нам на нашых „Kresach".

Карфанты зрокся мандату.

Па весткам П.А.Т. выбраны на пасла з сьпіску № 37 у 39 акрузе Вайцех Карфанты зрокся мандату.

Забастоўка ў Дзяржаўным Сьпірытусовым Манаполі.

Доўгі час сэкрэтар Акружнога Прафэсыянальнага Саюзу прасіў у кіраўніка Дзяржаўных Сьпірытусовых Выробаў выплаты работнікам і работніцам 45 прац. запамогі, прызнанай ім Радай Міністраў.

Дырэкцыя ж Манаполю аж да апошніх дзён адцягівала з адказам, і аж нарэшце згадзілася выплаціць гэтую запамогу, толькі з варункам вылічэньня 2-х тыднёвай пазычкі, атрыманай работнікамі ў мінулым годзе.

На такую прапазіцыю работнікі не згадзіліся і ў знак пратэсту ўстрымаліся ад працы Дзякуючы гэтаму, Дырэкцыя згадзілася выплаціць запамогу без затрыманьня пазычкі.

Трэба зазначыць, што работнікі другіх дзяржаўных прадпрыемстваў (як манаполь тытуновы) атрымалі 45 прац. запамогі аж у прошлым месяцы.

Пажар Вітасавых маемасьцяў.

Па прэсавым весткам у вёсцы Верхаславічы, пад Тарновам выбухнуў пажар, ад якога згарэлі ўсе забудаваньні, належачыя былламу прэм'еру, а цяперашняму старшыні Пяста, Вітасу. Уцалеў толькі жылы будынак.

Пуля за адказ збожжа на пасеў.

У вёсцы Бондэчу каля Быдгошча здарыўся цікавы выпадак. Да адміністратара маёнтку Гераевіча прышоў асаднік Поркэ з просьбай збожжа на пасеў. Пачуўшы адказ, Поркэ дастаў рэвальвэр і стрэліў у Гераевіча. Цяжка раненага ў грудзі Гераевіча забралі ў шпіталь.

Поркэ аддаўся дабравольна паліцыі.

Заграніцай.

Пісьмо Зіноўева праз чатыры гады.

З ініцыятывы Партыі Працы ў парляманьце будзе разглядацца яшчэ раз справа пісьма Зіноўева, які ў свой час стаўся нібы галоўнай прычынай разрыву дыпляматычных стыкаў між Англіяй і СССР. У гэтай справе ня толькі ў прэсе савецкай, але і ў левых англійскіх часопісях зьяўляюцца закіды, што гэтае пісьмо Зіноўева сфабрыкавана апазіцыяй да тагачаснага ўраду Макдональда, г. ё. кансэрватарамі для пастраху выбаршчыкаў перад выдуманай бальшавіцкай небясьпекай.

Консэрватыўны Урад не прадвіўцца надрабіць гэтую справу дыскусіі, аднак рашуча адкінуў праект устаноўленьня для разбору справы спэцыяльнай камісіі.

Ясна — баяцца, што праўда выйдзе наверх.

Вестка аб тайным Савецка-Японскім трактаце.

У гутарцы з карэспандэнтамі газэт старшыня рады міністраў Японіі запярэчыў аб тайным трактаце расейска-японскім. Аднак зазначыў, што абодвым краём патрэбна, асабліва ж у сучасным мамэньце, як найсьціслейшая супольная гаспадарчая праца. Прэм'ер выказаў надзею, што Японія і СССР магчыма падпішуць у хуткім часе гандлёва-нэвігацыйны трактат (гандлева-марскі) дзеля лепшага ўтрымліваньня ўзаемных гаспадарчых адносінаў.

Процiанглійскія разрухі ў Індыі.

З прыбыцьцем да Калькуты (сталіца Індыі) камісіі Сімона, якая павінна нібы праводзіць досьледы ў справе зьмены канстытуцыі Індыі на карысьць большай самастойнасьці яе, чыньнікі, якія перад гэтым выказаліся за байкот камісіі, зрабілі вялізную маніфэстацыю. Вуліцамі праходзілі тлумы з

штандарамі, на якіх красаваліся напісы з дамаганьнем павароту прыехаўшай камісіі да Англіі. Пасьля адбыўся вялікі мітынг, у часе якога вучасьнікі зложылі прысягу байкатаваць ангельскія тавары.

Рэпрэсіі адносна работнікаў у Японіі.

На нядаўна адбытым мітынгу ў Токіо дайшло да сутычкі між паліцыяй і работнікамі. Калі паліцыя замкнула дзьверы ў салю, дзе адбываўся мітынг, ня пускаючы некалькі сот новых работнікаў, а таксама не дазволіла ўзяць голас некалькім прамоўцам, работнікі закідалі паліцыю каменьнямі, прычым паранілі некалькі паліцыянтаў, у тым ліку двох афіцэраў паліцыі.

Па надыходзе дапамогі паліцыя разагнала мітынг. Арыштавана каля 100 асоб.

Вайна ў Іраку.

Адзін з найсільнейшых князькоў Пэджабу прыгатаваў марш на граніцы Іраку (анг. калёнія ў Месапатаміі). Па адзінай чыгунцы ў краі ходзіць браніраваны ангельскі цягнік.

Зноў хатняя вайна ў Кітаі.

Як даносяць з Ханкоу, лічныя жаўняры, звольненыя з войска, палучыўшыся з сялянамі — сябрамі камуністычнага саюзу, напалі на мясцовасьць Лей-Янг і амаль зусім яе зьнішчылі. Паміж іншым яны напалі на будыйскі манастыр, дзе замкнулі 300 будыйскіх манахаў, а потым будынак падпалілі.

Як паведамляе агенства Рэйтэра, камуністы пасоўваюцца ў кірунку Кванг-Сі. Яны павінны былі заняць мясцовасьць Квай-Лін.

Пашырэньне грамадзкай вайны ў Кітаі.

Грамадзкая вайна ў Кітаі так пашырылася, што чужаземны дыпляматычны корпус у Пэкіне пастанавіў паслаць дэпэшу да сваіх урадаў аб прыняцьці імі ўсяго магчымага ў справе як найбольшага ўвядзеньня ў жыцьцё ўмовы 1919 г. у справе ўвозу аружжа.

Дыпляматы зьвяргаюць увагу сваіх урадаў на значэньне гэтай умовы, падкрэсьліваючы канечнасьць забароны ўвозу аружжа і амуніцыі ў Кітай.

Новае камуністычнае паўстаньне ў Кітаі?

Як даносяць з Масквы, нібы найпазьней, як у палавіне красавіка мае выбухнуць новае камуністычнае паўстаньне ў Паўднёвым Кітаі (?!).

Вялікае безрабоцьце ў Злучаных Штатах.

Безрабоцьце ў Злучаных Штатах Амэрыкі ў цячэньні апошніх месяцаў выказала ўзрастаючую тэндэнцыю. Цяпер аж адна шостая частка ўсіх работнікаў знаходзіцца бяз працы. У Нью-Іорку бяз працы—цэлая чэцьверць работнікаў, а ў Клевляндзе — аж трэцяя. Агулам безработных налічваецца за чатыры мільёны.

Як відна — ня так ужо добра ў багатай Амэрыцы.

Лёкаўт 45-тысячам работнікам у Нарвэгіі.

Нарвэскімі купцамі ў Оло (сталіца Нарвэгіі) аб'яўлен лёкаут (нешта накшталт забастоўкі з боку прадпрыемцаў). Разам з ранейшымі, усяго ў Нарвэгіі падроблена лёкаўт 45.000 работнікам.

ШТО ДАЛІ ВЫБАРЫ.

Вільня. Акруга Nr. 63.

З правам голасу—108.443, галасавала—72.309, уняважнена—154 (?).

Атрымалі галасоу:

Сьпісак № 1 (Беспартыйны Блёк Супрацоўніцтва з Урадам)	41.320
„ „ 2 (П.П.С.)	16.697
„ „ 3 (Вызваленьне)	25.864
„ „ 4 (Бунд)	38
„ „ 18 (Блёк меншасьцяў)	17.117
„ „ 20 (Расейскія чарнасоценцы)	2.191
„ „ 24 (Эндэкі)	20.033
„ „ 33 (Агульна-жыдоўскі)	175
„ „ 34 (Незалежная Сацыял. Партыя Працы)	3.261
„ „ 37 (Салідарнасьць сялян і работнікаў)	4.291
„ „ 39 (Станкевічаў)	184
„ „ 40 (Сялянска-Работніцкае Аб'яднаньне перад гэтым зьняты).	57

Прайшлі па сьпісках: ад № 1 — 2 мандаты: 1) Касьцялкоўскі Мар'ян і 2) Мацкевіч Станіслаў (рэдактар „Слова"); ад № 3 — 1 мандат—Карніцкая Аляксандра; ад № 18—1 мандат—Выгодзкі Якуб (жыд), ад № 24 — 1 мандат—Зьвежыньскі Аляксандар.

Лідская Акруга Nr. 62.

З правам голасу — 319.893 асобы, галасаваушых — 212,745 прызнаных няважнымі—70.006.

Атрымалі галасоу:

Сьпісак № 1	65.251
„ „ 2	8.685
„ „ 3	14.534
„ „ 4	1.131
„ „ 20	3.582
„ „ 25 (Хадэцыя і Пяст)	17.681
„ „ 36 (Партыя Працы Глебавічанкі)	125
„ „ 37 (Паўлюкевічаў)	837
„ „ 40 („Адраджэньне" адваката Міцкевіча)	91
„ „ 41 (Станкевічаў)	34.821

Прайшлі па сьпіску № 1 — 4 мандаты: 1) Акуліч Казімір, 2) Каміньскі Уладыслаў, 3) Шчэрба Ян і 4) Лойка Язэп; па № 41 — 2 мандаты: 1) Станкевіч Янка і 2) Флегант Валынец; па № 25—1 мандат—Гарневіч Гіпаліт.

Сьвянцянская акруга Nr. 64.

З правам голасу—224.861, галасаваушых—139.089, прызнаных няважнымі 13,860 асоб.

Атрымалі галасоу:

Сьпісак № 1	37.589
„ „ 2	20.112
„ „ 4	1.185
„ „ 18	55.569
„ „ 20	8.672
„ „ 24	9.598
„ „ 46	678

Прайшлі па сьпіску № 1 — 2 мандаты: 1) Рачкевіч Мечыслаў і 2) Брокоўскі Сьцяпан; па № 2—1 мандат: Плаўскі Stationіслаў; па № 18 — 3 мандаты: 1) Каруза Павал, 2) Стэповіч Альбін і 3) Юхневіч Канстантын.

Навагрудзкая акруга Nr. 61.

Сьпісак № 1 атрымаў—53,933 галасы—3 мандаты.
„ „ 39 (Змаганьне за інтарэсы сялян і работн.)—71.799—3 мандаты.

Прайшлі ад № 1: 1) Адварды Таўрогінскі, 2) Канстанты Рдултоўскі і 3) Язэп Макрэцкі; ад № 39 1) Стагановіч Аляксандар, 2) д-р Дварчанін Ігнат і 3) Язэп Гаўрылік.

Горадзенския акруга Nr. 6.

Сьпісак № 1 атрымаў	50.371
„ „ 2 „	9.200
„ „ 4 „	1.332
„ „ 13 „	16.376
„ „ 18 „	12.534
„ „ 25 „	24.928
„ „ 20 „	2.259
„ „ 33 „	2.222
„ „ 36 „	322 (зьняты)

Наводле ніжэйпаданага, на сьпісак № 1 прыпадае—3 мандаты і на № 25—1 ман.

Беластоцкая Акруга Nr. 5.

З правам голасу 245.945, галасавала 173.354, уняважнена 4290.

Сьпісак № 1 атрымаў	50355	(2 мандаты).
„ „ 3 „	18705	
„ „ 5 „	140	
„ „ 7 „	781	
„ „ 11 (M.O.W.) атр.	2166	
„ „ 18 атрымаў	19308	(1 мандат).
„ „ 20 „	1283	
„ „ 25 „	38925	(2 мандаты).
„ „ 33 „	2179	
„ „ 37 „	7	
„ „ 38 „	12	
„ „ 39 (obóz rolników)	18993	(1 мандат).
„ „ 43 (Белар. Незал. Каміт. Сялян і Работнікаў)	15654	

А. Рэйзін.

Сьвята для усіх.

Гэта была вялікая друкарня ў старым польскім горадзе ў Галіцыі. Працавалі ў гэтай друкарні і жыды і палякі, пераважна мужчыны і толькі невялічкі лік складаўся з жанчын—маладых дзяўчат. Калі мужчынскі аддзел дзяліўся на жыдоў і каталікоў, то сярод жанчын гэтага ня было: яны былі ўсе каталічкі і. дзякуючы гэтаму, у нядзелю друкарня была вольная ад жанчын і жыды, асабліва маладыя, часта адзін перад другім жаліліся, што без дзяўчат сумна...

Асабліва гэты сум адчуваў наборшчык Хаім, хлапец гадоў 20, сын вельмі пабожных бацькоў. Праўда, не па ўсіх дзяўчатах ён сумаваў, яму шкада было толькі прыгожай блёндынкі—Ганорці. У нядзелю яе яму не хапала. З вялікай нецярплівасьцю чакаў ён панядзелка, калі Ганорця разам з ім у 8 гадзін ізноў прыходзіла да працы і ён меў магчымасьць паглядзець на яе, усьміхнуцца, а часам і пагаварыць...

Праўда, часта спатыкацца з ёй ён ня мае магчымасьці, навет у будны дзень; ён працуе зусім у іншым аддзеле, у наборшчыкаў, а яна ў падвале, дзе стаяць машыны. Але, калі сэрца цягне, то стараецца так, каб можна было спаткацца некалькі разоў у дзень. Сама Ганорця таксама ня мае нічога проці, каб спатыкацца так нечакана з Хаімам. Праўда, ён жыд і да таго ня зусім прыгожа апрануты; ад разу пазнаць па ягонай вопратцы, што жыд. Усё-ж-такі, калі яны спатыкаюцца і Хаім задаволена пачынае ўсьміхацца, яна ня можа ўстрымацца і адказвае тым самым яму, але дзякуючы свайму характву, у яе гэта выходзе шмат прыгажэй...

Пасьля калі Ганорця сходзе ў падвал к машынам, яна навет пачынае сьмяяцца з Хаіма перад сваімі калежанкамі, і расказвае анэгдоты аб ім, з якіх калежанкі сьмяюцца з ёй разам. Але робіць яна гэта не са злосьці, гэта проста звычай сьмяяцца над жыдамі, можа ён быць самым прыгожым і самым агідным...

Сам Хаім, гаворачы з сваімі жыдоўскімі супрацоўнікамі, таксама не гаворыць так, як ён гаварыў з ей. Асабліва ён любіць смяяцца з яе крыжыка, каторы яна носіць па сваёй белай шыі...—так яна была-бы зусім добрая, але крыжык палохае мяне...

Усё-ж-такі Хаім з Ганорцяй як небудзь зыйшліся-бы, дык ніколі няма выпадку спаткацца так, каб ніхто не перашкаджаў. У суботу ён мае вольны час і ён-бы ўжо змог з ёй пайсьці куды небудзь на спацыр, дык у яе ня субота, яна працуе да вечара. У нядзелю мае яна час, дык у нядзелю ён заняты, бо ў друкарні працуюць.

Але ня толькі суботы ў іх розныя, нагул усе сьвяты. Вялікдзень Хаіма раней за Вялікдзень Ганорці і калі Ганорця выходзе з касьцёла, прыгожа апранутая, і ідзе на спацыр з калежанкамі і калегамі, Хаім знаходзіцца ў друкарні пры сваёй працы. Калі Хаім гуляе сабе выфранчаны з сваімі калегамі па лясох і палёх, знаходзіцца Ганорця ў падвале і падае паперу ў машыны...

———

Аднойчы, гэта было тыдзень пасьля Вялікадня, Хаім, спаткаўшы Ганорцю на панадворку ў будны дзень, зьвярнуўся да яе:

— Колькі Ганорця Вы атрымоўваеце ў тыдзень?

— Я? — перапытала Ганорця, — пашто гэта Вы пытаеце?

— Вось так сабе, я хачу ведаць...

— Вельмі мала... сумна адказала Ганорця.

— Ах, запраўды так мала!—спачуваючы сказаў Хаім,—за такую цяжкую працу!

Ганорця зьдзіўлена паглядзела на яго і спытала:

Дык Вам запраўды шкада, што полька бярэ так мала ў жыдоўскага гаспадара?

— Што значыць? — бадзёра адказаў Хаім, ці ў гэтым пытаньні ня ўсё роўна жыд, ці паляк?

Ганорця выставіла на яго свае добрыя нябескія вочы і, сьмяючыся адказала:

— Гэта вялікая розьніца... і пры гэтых славах яна паглядзела на крыжык, які строга і сур'ёзна глядзеў на Хаіма.

Угледзіўшы крыжык, Хаім адыйшоў на некалькі крокаў назад. Ганорця хацела ўжо вярнуцца ў падвал, але Хаім, натхнёна схапіў яе за руку і горача пачаў казаць:

— Ганорця!... што мне жыд ці паляк?... Калі нас прыцясьняюць, мы павіны чуць сябе, як браты і сёстры, і разам змагацца за лепшае жыцьцё...

І пры гэтых словах ён выцягнуў з кішэні надрукаваную паперу і даў ёй чытаць:

— Вось Вам, Ганорця, прачытайце гэта... гэта адозва сьвяткаваць першы май... да гэтага часу мы ніколі не сьвяткавалі.

Ганорця са страхам узяла гэтую паперку і, глядзючы, барматала:

— Гэта-ж ад сацыялістаў... я баюся... ня можна... гэта грэх...

— Чытайце, то Вы пачуеце словы, запраўдныя словы...

Ганорця ўсьміхнулася, узяла паперку і хутка пайшла ў падвал да машынаў.

Пасьля працы яна паказала гэтую паперку сваім калежанкам.

— Глядзіце, што Хаім даў мне прачытаць!—сьмяялася яна.

— Пакажы!—пакажы!—выцягнула адна з старэйшых супрацоўніц.

Ганорця падала ёй праклямацыю.

Старшая чытала гэта голасна.

Моцныя агітацыйныя словы зрабілі на ўсіх вялікі ўплыў, асабліва на Ганорцю.

Некалькі хвілін яна аставалася як-бы акамянелая, але хутка яна ачнулася і сказала:

— Яны правы... будзем сьвяткаваць першы май разам з усімі.

Адна з працоўніц, пабожная полька, перахрысьцілася і злосна казала:

Гэта грэх... ня можна... мы маем нашы ўласныя сьвяты, калі мы ідзём у касьцёл Богу маліцца... гэта-ж сьвята д'ябла...

Спачатку яе словы падзеілі... Але Ганорця, успомніўшы пытаньне Хаіма, колькі яна бярэ ў тыдзень і аб цяжкай працы нагул, з пэўнасьцяй адказала:

— Гэта не ад д'ябла, але сьвята працаўнікоў... працаўнікі самыя чэсныя людзі...

Праўда!—дадалі некалькі супрацоўніц.— Мы будзем сьвяткаваць першы май!

Выходзячы з друкарні, яны спаткалі групу мужчын, каторыя стаялі ў купцы і аб нечым гаварылі. Хаім, каторы стаяў у гэтым крузе, выйшаў, падыйшоў да Ганорці і, міла глядзючы ў яе нябескія вочы, сказаў:

— Ганорця заўтра будны дзень, але працаваць ня прыходзьце, заўтра першы май, сьвята працы. Мы ўсе заўтра ня прыдзем... мы спаткаемся ў вялікай дэманстрацыі...

Добра!—згаджалася Ганорця... я прыду к дэманстрацыі...

Ганорця пайшла да сваіх калежанак і перагаварыла іх.

———

Дэманстрацыя распачалася на жыдоўскай вуліцы. Жыдоўскія працаўнікі маршыравалі з сур'eзнымі, але вясёлымі тварамі, усё уперад і ўперад. Чырвоныя сьцягі з рознымі сацыялістычнымі надпісамі разьвіваліся ў паветры і прыдавалі працэсіі глыбокае значэньне і святочны выгляд.

Хаім ішоў у першых радох. Яго чорныя вочы блішчэлі і глядзелі ўсё уперад...

Вынікі галасаваньня у Варшаве.

З правам голасу—664.797, галасавала—463.885, уняважнена 1,272 галасы.

Сьпісак	№	1 атрымаў	165951	(6 мандат.).
„	„	2 „	45804	(1 мандат).
„	„	4 „	18536	
„	„	5 „	3651	
„	„	7 (N.P.R) атр.	1206	
„	„	13 атрымаў	65800	(2 мандаты).
„	„	18 „	40328	(1 мандат).
„	„	24 „	97366	(4 мандаты).
„	„	33 „	24113	
„	„	34 „	16	
„	„	37 „	181	
„	„	39 „	2	
„	„	40 (Вольных мысліцеляў)	579	

Як выглядае новы Сойм (прыблізна).

Сьпісак	№	1 разам з дзяржаўным сьпіскам	130	мандатаў.
„	„	2 (P.P.S.)	63	„
„	„	3 (Вызваленьне)	37	„
„	„	7 (N.P.R.)	8	„
„	„	8 (Сельроб—правіца)	5	„
„	„	10 (Stronnictwo chłopskie)	25	„
„	„	12 (Chłopskie Stron. Radykalne)	1	„
„	„	13 (Камуністы)	5	„
„	„	14 (Саюз Хлопскі)	3	„
„	„	17 (Zjednoczenie Narodowo-Żyd. w Małopolsce)	6	„
„	„	18 (Блёк меншасьцяў)	57	„
„	„	19 (Selrob—lewica)	4	„
„	„	20 (Чарнасоценцы рускія)	1 (?)	„
„	„	21 (Narodowo-Państwowy Blok Pracy)	5	„
„	„	22 (Blok Wyb. Ukr. Socj. Rob.)	9	„
„	„	24 (Эндэкі)	37	„
„	„	25 (Piast i Ch.-D.)	33	„
„	„	30 (Kat. Unja Ziem Zach.)	2	„
		Мяйсцовыя лісты	12	„

Сойм у 1928 годзе і 1922.

Блёк Пілсудск. (№ 1, 21, 30)	137	мандатаў.	—
Народная дэмакратыя (Z.L.N. (24) і Ch.-D.)	37	„	119
Хадэцыя Пяст (25)	33	„	114
Вызваленьне (3)	37	„	49
Stronnictwo Chłopskie (10)	21	„	—
Стапіньскі	3	„	2
Оконь (12)	1	„	4
(N. P. R.) (7)	8	„	18
P. P. S, (2)	63	„	41
Блёк меншасьцяў (18)	57	„	89
Расейцы (20)	1	„	1
S-R і S-D Украінцы (22)	9	„	—
Украінская Партыя Працы (26)	1	„	—
Сельроб (8)	5	„	—
Грамада (39)	6	„	—
Камуністы (13)	5	„	5

I ў сьпяваньні марсэльезы яго голас быў мацнейшы і багацейшы за ўсіх...

I вось працэсія дайшла да польскіх калегаў, каторыя стаялі на шырокім пляцу сярод дрэваў і чакалі жыдоў. Гэтыя дзьве працэсіі злучыліся ў-вадну і жыдоўскія сьпевы зьляталіся з польскімі сьпевамі і напоўнілі паветра...

Працэсія рушыла на вызначанае мейсца, дзе вядомыя прамоўцы і правадыры працаўнікоў павінны былі казаць прамовы.

Хаім як-бы пракраўся з сваіх радоў у рады польскіх працаўнікоў.

Нарэшце ён знайшоў таго, каго шукаў...

Ганорця, апранутая па-сьвяточнаму, з вясёлым тварам маршыравала ў радах, трымаючы за рукі з аднаго боку польскую, а з другога боку жыдоўскую калежанку...

Убачыўшы Хаіма, яна выцягнула правую руку, каторую трымала польская калежанка і падала яму.

Хаім моцна сьціснуў яе. Ганорця рассьмяялася.

— О, за моцна!..

Вазьмеце за гэта мяне ў свой рад! прасіў Хаім, як-бы на жарт.

— Хадзеце! і Ганорця ветліва ўзяла яго за руку.

Хаім паглядзеў і ўбачыў, што яна ня мела крыжыка на шыі, і яна зрабілася яму яшчэ даражэйшая...

I так, ідучы ў радох, ён шапнуў ёй на вуха:

— Прыходзьце, Ганорця, пасьля абеду ў парк... там будзе народная забава... Мы правядзём час...

— Але, добра, я прыду! адказала Ганорця.

———

Парк быў поўны рабочымі. Аркестра іграла вясёлыя народныя песьні і маршы. Навакол маленькіх столікаў сядзелі рабочыя, хто з сваімі жонкамі і дзяцьмі, хто з каханкамі, і пілі каву, піва і інш.

Каля аднаго століка ў старонцы сядзеў Хаім з Ганорцяй. Выпіўшы вялікую шклянку піва, ён зрабіўся надзвычай вясёлы, палажыў руку на плячо Ганорці і сказаў:

— Ну Ганорця, як Вам падабаецца наша сьвята?

— Так прыемнае сьвята... адказала Ганорця з бліскучымі вачыма...

— Бачыце, сказаў Хаім з відам пераможца, — Вы сумляваліся, ці сьвяткаваць яго... адзінае сьвята, каторае ня робіць розьніцы ў рэлігіі... Вы разумееце, якое прыгожае такое сьвята!

I, паглядзеўшы на яе калежанскім узрокам, ён вясёла ўсьмяхнуўся.

— Дзе Ваш крыжык...

Ганорця пачырванела, але зараз-жа адказала:

Я сама ня ведаю чаму,—сяньня я саромілася яго надзець...

— Пэўна што так. Першы май — гэта сьвята новай веры для ўсіх людзей... Вы згаджаецеся з гэтым Ганорця?

Ганорця падумала і слаба, але досыць пэўна адказала:

— Але...

— Дык дайце, Ганорця, Вашую руку! вымагаючы сказаў Хаім.

Ганорця працягнула яму руку.

Хаім яе моцна, моцна паціснуў.

На небе стаяла чыстае круглае сонца... Але з захаду плылі маленькія хмаркі... Яны хацелі дагнаць адна другую і злучыцца ў вадну вялікую хмару. Ды сонца стаяла высака, высака і як-бы сьцерагла іх...

Пераклала Э. З.

Прыблізныя вынікі выбарау у Сэнат.

У Віленскім ваяводзтве

Маючых права галасаваньня		357.084	
Галасавала		190.868	
Уняважнена		5.106	
№ 1 B.B.W.R.	атрымаў	65.470	галасоў.
„ 2 П.П.С.	„	11.828	„
„ 3 Вызв.	„	16.329	„
„ 18 Бл. Мен.	„	38.087	„
„ 20 Р.Н.О.	„	799	„
„ 24 Ch. N.	„	21.943	„
„ 39	„	6.623	„
„ 40 Б.С.Р.А.	„	17.668	„

Прыблізны падзел мандатаў: № 1—2 ман. № 18—1 ман. № 24—1 ман.

У Наваградзкім ваяводзтве.

Галасуючых		131.791	
Уняважненых		10.366	
№ 1 B.B.W.R.	атрымаў	43.366	галасоў.
„ 2 П.П.С.	„	3.657	„
„ 3 Вызв.	„	1.939	„
„ 10 Str. Chł.	„	20.634	„
„ 18 Бл. Мен.	„	24.845	„
„ 20 Р.Н.О.	„	992	„
„ 25	„	6.400	„
„ 33	„	896	„
„ 37	„	58	„
„ 41 Б.С.П.	„	7.205	„

Прыблізны падзел мандатаў: № 1—2 ман. № 10—1 ман. і № 18—1 ман.

У Варшаве.

Маючых права галасаваньня		455.862
Галасавала		265.221
Уняважнена		503
№ 1	атрымаў	96.405
„ 2	„	25.084
„ 13	„	27.334
„ 18	„	36.435
„ 24	„	65.159
„ 33	„	14.298

Прыблізны падзел мандатаў: № 1—2 ман. № 18—1 ман. № 24—1 ман.

З іншых ваяводзтваў маем весткі толькі аб атрыманых мандатах.

У ваяв. Беластоцкім атрымалі: № 1—2 ман. № 18—1 ман. № 25—1 ман.

У ваяв. Палескім атрымаў № 1—3 ман.

Вынікі выбарау па усей Польшчы.

	Акружн. мандатаў	8 лісты паньств.	Разам
№ 1 (B.B.W.R.)	39	9	48
„ 2 (P.P.S.)	8	2	10
„ 3 Wyzwolenie	6	1	7
„ 7 N.P.R.	2	—	2
„ 8 Sielrob praw.	1	—	1
„ 10 Str. Chł.	3	—	3
„ 17 Zjedn. Żydowskie	1	—	1
„ 18 Blok Mn.	17	4	21
„ 21 N.P.B.Pracy	1	—	1
„ 22 B.U.S.W.R.	1	—	1
„ 24 B.K.Nar.	8	1	9
„ 25 Piast i Ch. D.	5	1	6
„ 37 L. Korfant.	1	—	1
Разам	—	—	111

Папярэдні Сэнат і цяперашні.

	Мандатаў	
	у 1922 г.	у 1928 г.
Блёк Пілсудскага (№ 1 і 21)	—	49
Эндэцыя № 24	41	9
ППС № 2	7	10
Пяст і Х.-Д. № 25 і Сьпісак Карфантага	22	7
Н.П.Р. № 7	3	2
Вызваленьне № 3 і „Строньніцтво Хлопске“ № 10	11	10
Блёк Меншасьцяў № 18	27	21
Аб‘яднаньне Жыдоўск. № 17	—	1
Сельроб правіца № 8	—	1
Выбарны блёк украінск. сац. сял. і раб.	—	1
Разам	111	111

Па атрыманых ведамасьцях галасаваньне ў Сэнат было спакойнае.

Учасьце ў галасаваньні, у параўнаньні з галасаваньнем у Сойм, значна лепшае, наагул галасавала каля 50—60 прац.

У Пазнанскім ваяводзтве галасавала ня поўных 40 прац., у Кракаўскім 56 прац., у Львоўскім — больш 60 прац., толькі ў ваяводзтве Сьлёнскім галасавала амаль ня 100 прац.

У Варшаве галасавала ад 50 да 60 прац.

Наша хроніка.

-о- **На загаду Камісара Ураду на м. Вільню** скамфіскаваны № 2 газэты „Воля Працы" за статцью: „Канец Паўлюкевічаўшчыны" і за карэспандэнцыю: „Bis" працаўнікам Гуртка Т-ва Бел. Шк. у в. Сьвіслачы.

-о- **Працэс Грамады.** 23 лютага ў Вільні распачаўся вялізны працэс б. Беларускай Сялянска Работніцкай Грамады. На лаве абвінавачаных—насьлі: Б. Тарашкевіч, С. Рак-Міхайлоўскі, П. Валошын і П. Мятла, далей—А. Луцкевіч, Р. Астроўскі, М. Бурсевіч, Ф. Акінчыц і іншыя выдатныя дзеячы (разам 56 чалавек).

З наступнага нумару распачнём магчыма поўную справаздачу аб ходзе ўсяго працэсу.

-о- **Паэта А. Салагуб на волі.** Вядомы і папулярны малады паэта А. Салагуб, які летась якраз з экзаміну быў забраны ў турму, адседзеўшы 10 месяцаў, выпушчаны на волю.

У вастрозе час не прапаў дарма для паэты. Ён вынёс адтуль аж тры сшыткі вершаў, некалькі расказаў і драму—„Вясельле".

У Віленскай Беларускай Гімназіі адбыўся вучнёўскі вечар, на якім паэта прачытаў новую драму і выбраныя вершы. Вучні - калегі зрабілі свайму любімаму сябру авацыю.

Поэта здаў свае творы для друку ў Беларускае Выдавецкае Т-ва.

-о- **Агульны Сход Беларускага Навуковага Т-ва.** У нядзелю 26-га лютага адбыўся Агульны Сход Беларускага Навуковага Т-ва. На павестцы дня — перавыбары праўленьня і бягучыя справы.

Прыймаючы пад увагу адсутнасьць выбітнейшых сяброў Т-ва, як старшыня — А. Луцкевіч, сэкрэтар—Б. Тарашкевіч, С. Рак-Міхайлоўскі і інш., якія цяпер знаходзяцца на лаве абвінавачаных, Сход выбраў часовы Прэзыдыум, у склад якога ўвайшлі — інж. А. Трэпка, Р. Зямкевіч, С. Паўловіч, А. Уласаў, І. Савіцкі і д-р Дварчанін; заступнікі — В. Грышкевіч, д-р М. Марцінчык і С. Карожь.

Управа Прэзыдыуму складаецца з гр. А. Трэпкі (старшыня), А. Уласава (сэкрэтар) і С. Паўловіча (скарбнік).

У бягучых справах вынікла вельмі важная пастанова аб адчыненьні і пабудаваньні ў Вільні „Дома Беларускай Культуры", дзе магло-б групавацца ўсё беларускае культурнае жыцьцё. Агульны Сход даручыў Прэзыдыуму зьвярнуцца з заклікам аб зборы ахвяр на гэтую важную пляцоўку да ўсяго насяленьня Зах. Беларусі, да Самаўрадаў і іншых арганізацыяў.

З Т-ва Бел. Школы.

Цыркуляр.

Аддзелам, Акружным Управам і Гурткам Таварыства Беларускае Школы.

§ 1. Мэтаю Таварыства Беларускае Школы, гавора § I Статуту, ёсьць пашырэньне й дапамаганьне асьвеце народу. Дзеля дасягненьня гэтай мэты, закладаюцца Аддзелы, Акружныя Управы і Гурткі Т-ва, на якіх і ўскладаецца абавязак прыйсьці самае чыннае ўчасьце ў асьветнай працы на мясцох. Усе сябры Т-ва мусяць памагчы ў змаганьні з цемнатою свайго народу, хто чым можа: адны ведаю й граматнасьцю, другія гульнёю на сцэне, трэція дэкламацыяй і ў хоры і г. д... Толькі дружнымі высілкамі сваіх сыноў будзе пераможана вораг нашага народу — цемната.

§ 2. Адным з наймагутнейшых срэдзтваў пашырэньня асьветы ёсьць тэатр. У звычайнай больш менш прасторнай хаце магчыма наладзіць прадстаўленьне: паставіць п'есу у роднай мове, ёлку з дэклямацыямі і сьпевамі, або прачытаць лекцыю. Калі ў адной вёсцы на ўсё гэта не хапае сілаў, нахай памогуць сябры з другіх вёсак.

§ 3. Дзеля шырэньня асьветы праз кнігу, Галоўная Управа прапануе Гурткам і Акружным Управам і Аддзелам, каб на даход ад вечарынаў выдавалі беларускія кніжкі: школьныя падручнікі, навуковыя, поэтычныя, тэатральныя і інш. творы. Кожны Гурток, зладзіўшы некалькі вечарын, здолее выдаць невялічкую кніжку у 2000 экзэмпляраў за злотых 200—300. Калі-б аднаму Гуртку было не пад сілу, то нахай злучацца па некалькі, дык сумеснымі сіламі выдаць адну кніжку. Галоўная Управа прыйдзе на помач Гурткам і Акружным Управам сваёю радаю, крэдытам, ды тэхнічнаю працаю, як прыкладам быць пасярэднікам паміж выдаўцом з вёскі і друкарняю ў Вільні. Выданыя кніжкі будуць здаваць ў беларускія кнігарні для продажы, а даход ад іх пойдзе цалкам ці часткаю на патрэбы Гуртка-выдаўца, або на агульны выдавецкі фонд пры Гал. Управе.

§ 4. Галоўная Управа заклікае, як паасобных сяброў, так і Гурткі, Акружныя Управы і Аддзелы Т-ва разважыць вышэйзазначанае пытаньне, ды бездакладна прыступіць да працы, даючы шырокі простар і для сваей ініцыятывы.

Васеньні перыяд ужо прайшоў. Неабходна выкарыстаць зімні перыяд. Дзе пазваляе памяшчэньне—трэба ладзіць спэктаклі з дэклямацыямі і сьпевамі, дзе памяшчэньне не надаецца да спэктаклю — трэба ладзіць вечарыны з лекцыямі, сьпевамі, дэклямацыямі.

Працы Гурткоў Т-ва Бел. Шк.

У дзень 7 і 9 студня 1928 г. Гуртком Т-ва Бел. Школ. у вёсцы Любішчыцы, Борка Гічыцкае воласьці, Косаўскага павету было наладжаны два спэктаклі, на каторых адыграны наступныя п'есы: „Паўлінка" Янка Купалы, „Янка Канцавы", „Шчасьлівы муж" і „Пасланец". П'есы былі адыграны добра. Гледзельні былі здаволены. Балюча тое, што Гурток не мае адпаведнага памешканьня над спэктаклі.

Шчырая падзяка ўсім аматарам-артыстам.

Вёска Варапілаўцы, Ражанскай вол., Косаўскага пав. Гуртком Т-ва Бел. Шк. быў наладжаны спэктакль-вечар у дзень 14. I. 28 г. Была адыграна п'еса: „Янка Канцавы" С. К., пасьля было праддэклямавана некалькі вершаў і наладжаны скокі.

У вёсцы Доўгін-Лагу, Беніцкай вол. адбыўся спэктакль-вечар 17. II. 28 г. ладжаны Гуртком Т-ва Бел. Шк., былі згуляны наступныя п'есы: „Боты" і „У доктара".

19. II. 28 г. Гэтым жа Гуртком была наладжана вечарына у вес. Запалавы, Беніцкай вол. згуляна была „Птушка Шчасьця".

Яруцкім Гуртком Т-ва Бел. Шк. 14 і 15. I. 28 г. былі выладжаны спэк.-вечар. у вёсцы Баравікі, былі адгуляны наступныя п'есы: „Заручыны Паўлінкі", „Пан Міністр", „Пасланец", „Суд" і „Лекары і Лекі", абодва дні народу было шмат, так, што ўсе не маглі зьмясьціцца ў будынку, гдзе адбывалася вечарына. Усе п'есы былі адгуляны вельмі добра, пасьля была дэклямацыя і хор прапяяў некалькі беларускіх песьняў. Шчырая падзяка ўсім Грамадзянам і Грамадзянкам, якія прымалі ўдзел у вечарыне.

В. Бялавічы, Косаўскага пав. Культурна-асьветная праца павышаецца з кожным днём што сцьвярджаюць прыклады: яшчэ ў 1927 годзе быў наладжаны нашым Гуртком Т-ва Бел. Шк. адзін спэктакль-вечар, а з новым 1928 годам ужо былі ладжаны некалькі вечарыноў-спэктакляў, былі адыграны наступныя п'есы: „Птушка шчасьця", „У іншым шчасьці схавана няшчасьце", „Дрыгва", „Апошняе Спатканьне", „Пан Міністар" і „Страхі Жыцьця". Аматары-артысты гулялі свае ролі вельмі добра. Усім учасьнікам шчырае дзякуй!

Пузавіцкі гурток Т-ва Беларускае Школы, Горадзенскага павету, Скідэльскае гміны 8 і 9 студзеня наладзіў спэктакль-вечарыну ў в. Пузавічы. Згуляна была п'еса „Ня розумам сьцяміў, а сэрцам" і 19-га таго-ж месяца згулялі сцэнічныя творы Родзевіча 1) „Зьбянтэжаны Саўка" 2) „Пасланец" і 3) „Конскі партрэт". Саля была добра ўбрана стараньнем аматарак артыстак. Спэктаклі адбыліся наагул добра. Прысутныя былі вельмі здаволеныя, атрымаўшы прыемнае ўражаньне.

Вёска Лакно, Азерскае гміны. Сябрамі Лаканскага Гуртка Т-ва Бел. Школы 27 лістапада быў пастаўлены спэктакль-вечар. Была адыграна п'еса: „Сурдут і сярмяга". Збор паступіў на карысьць бібліятэкі-чытальні.

Гурток Т-ва Бел. Школы ў в. Лакно Азі;скай гм.

23-га кастрычніка г. г. на сходзе сяброў Гуртка Т-ва Бел. Школы былі выключаны з сяброў гуртка: Беланожка Сымон білет № 269 і Таранка Анна білет № 267, як ня ўнёсшыя ў працягу 9 месяцаў сяброўскае складкі і ня выконваючыя пастановаў статуту Т-ва Беларускае Школы.

Управа.

Карэспандэнцыі.

Нашы „арганізатары".

(в. Падкасоўе, Негнявіцкае вол., Навагр. пав.).

Калі перанясешся думкамі назад гадоў 3—4, і ўспомніш як панавала цемра над нашым шматпакутным Беларускім народам, то робіцца нейкі ўстыд за самых сябе. У той час вясковая моладзь ня ведала нічога іншага, як у свабодныя ад працы дні праводзіць час за гарэлкай, ды іншымі бескарыснымі гульнямі; запрацаваны крывавы грош марнаваўся бяз-дай прычыны; часта вараччаліся дамоў з пабітымі галовамі. Ворагі працоўнага народу былі вельмі гэтаму рады; бо ведама-ж, што цёмны люд ня можа як належыць зьяднацца і даць адпор усім ворагам сваім супольным фронтам дамагацца таго, што яму належыць па праву; што і ён павінен карыстацца тым, чым яго адарывае матка Прырода, як і ўсіх іншых і г. д. Але цяпер, дзякуючы жмені сьвядомых людзей, якія, не шкадуючы сваіх сілаў, павялі культурна-асьветную працу, паміж нашым сярмяжным беларускім народам хваля культуры ўсьцяж не перастае ахопліваць ўсё шырэй і шырэй самыя цёмныя масы нашай Беларусі. Гурткі Т-ва Белар. Школы існуюць амаль ня ў кожнай вёсцы і люднасьць, асабліва моладзь, пакінула старыя прывычкі піць гарэлку, біцца і г. д., а пераходзіць да новага жыцьця — жыцьця сьвядомага. Яна адгукнулася на заклік культурнае арганізацыі (Т-ва Бел. Школы) і пайшла па шляху, які і вядзе да лепшай будучыні. У гэтым мы пэўны. Гэтак было і гэтак стала ў нашай вёсцы, толькі асталіся нейкія 2 вырадкі ў гэтым кірунку (ёсьць і болей; аб тых няма чаго і казаць, бо ведамы добра па судовым працэсам) Максім і Васіль Петрыкевічы, каторыя раней, як існавала „Грамада", сьмяяліся з нашых хлапцоў, якія, як адзін, увайшлі ў рады гэтай арганізацыі. Яны казалі, што гэта толькі адна дармшчына і г. д. Але гэта мінуўшчына. У перажываны намі час, у нас існуе гурток Т-ва Бел. Школы, адчынена бібліатэка-чытальня, уся моладзь зьяўляецца сябрамі Т-ва Бел. Школы, гэтай адзінай праўдзівай культурнай арганізацыі; ладзяць спэктаклі-вечарыны, праводзяць свабодныя ад працы часы за чытаньнем кніжак і г. д., а гэтыя вырадкі дык на вочы не паказваюцца сваім хлапцам, а зьбяруцца да Казца Пракопа, каторы называе сябе Павлюкевічам, а іх сваімі сябрамі, дык перш-на-перш абгаварываюць чэсных людзей, а пасьля гуляюць у карты. На спэктаклі, якія ладзяцца Падкасоўскім гуртком, ня ходзяць, а ідуць у чужую вёску, дзе іх мала хто ведае, ды кажуць: „мы тоже бѣлорусы". Першы кажа, што ён былы арганізатар „Грамады", а сам навет ня меў партыйнага білету, а другі кажа, што ён цяпер арганізуе гурткі Т-ва Бел. Школы. Яны добра ведаюць, што толькі гэткія людзі знаходзяць пашану ў грамадзянстве, але што будзе, калі іх усе будуць ведаць, што яны за „арганізатары". Яны знаходзяцца ў добрых адносінах з тымі паразытамі, — праз каторых шмат „счасьліўцаў" знайшлі памешканьне на „Лукішках". Дык ведайце грамадзяне, што яны за арганізатары. Ганьба ім! Няхай жыве моладзь, каторая сьвядома пайшла ў рады Т-ва Белар. Школы! Далоў цемнату! Няхай жыве культура!

„Спагадлівы".

Вось дык зьезд...

Радны Кастравіцкай гміны В. Ягаўдзік, бышы на зьезьдзе Паўлюкевіча ў Вільні, атрымаў паведамленьне ад яго прыехаць на зьезд 29.I. г. г. у Баранавічы. В. Ягаўдзік запрасіў з в. Парэча сялян: М. Сельвончыка і П. Галенку, каб пазнаёміліся з зьездам Павлюкевіча. Вышэй успамянутыя сяляне далі на гэта згоду. Прыехаўшы ў Баранавічы М. Сельвончык і П. Галенка сустрэліся на вуліцы з „агентамі" Паўлюкевіча Ягаўдзікам і Аўгенам Акуновічам і разам з імі пайшлі ў готэль „Варшаўскі". Тут ужо чакалі прадстаўнікі з іншых паветаў. Незадоўга зьявіўся і сам Паўлюкевіч. Убачыўшы сваіх прадстаўнікоў, быў вельмі задаволены і хацеў завясьці на цікавую гутарку пра свой зьезд, але тут „агент" Акуновіч маргнуў свайму „доктару", а сам выйшаў за дзьверы. Паўлюк, ачцяміўшы свайго агента, гэтаксама за ім выйшаў. Пасьля гэтага зазываюць да сябе М. Сельвончыка і П. Галенку, тут пачалося „баданьне": адкуль яны даведаліся аб яго зьездзе? Але сяляне, якіх ён „бадаў", адказалі, што іх на зьезд запрасіў радны В. Ягаўдзік. Тады Паўлюкевіч зьвярнуўся з запытаньнем да Ягаўдзіка: ці ён запрашаў іх ехаць на зьезд ці не? Той спусьціў голаву, як той „юда", відаць спалохаўся свайго „пана", каб не прагнаў з парабкаў і нічагусенька не адказываў. „Ну, калі так — сказаў „Паўлюк", дык можаце ехаць сабе дахаты, я вас ня ведаю, якія вы". Ведама, за каго гэтых прадстаўнікоў „доктар" палічыў. Як і заўсёды, Паўлюкевіч називае ўсіх тых „камуністамі", хто пад яго дудачку ня скача. А, каб ня было сумна ў дарозе, „Паўлючок" даў ім для забаўкі па некалькі штук сваіх адозваў, дадаючы да гэтага, што радны Ягаўдзік усё ім раскажа, што будзе ў нас на зьезьдзе.

Прайшло некалькі дзён пасьля падарожжы ў Баранавічы, да Сельвончыка зьявілася паліцыя з Ягнешчыцкага пастарунку і пачала рабіць вобыск, на вобыску нічога кампрамітуючага не знайшлі, толькі ў вісеўшым на сьцяне кафтане былі ў кішані два білеты, па каторым езьдзілі ў Баранавічы, вось гэтыя білеты былі цэлай падставай для арыштаваньня двох братоў Сельвончыка, бо самога М. Сельвончыка ня было дома, ён быў на працы ў лесе.

Дык вось, браты-беларусы, хто ня хоча быць арыштаваным, ня трэба ніколі езьдзіць на зьезды Паўлюкевічавы і яму падобныя, бо калі ваш твар прыпадкова не падойдзе да спадобы „доктару Паўлюку", дык праз некалькі дзён будзець мець гасьцей з пастарунку, якім захочацца аглядзець парадак у вашым памяшчэньні, а вас самых пазнаёмяць з пакоямі дэфэнзывы, як гэта здарылася з братамі Сельвончыкамі.

Дубровіч.

Паштовая скрынка.

Бычку ў Стаўпеччыне. — Ваша карэспандэнцыя будзе зьмешчана ў наступным нумары.— **Драўляніну.** Нас вельмі цешыць, што Вы заклікаеце сярмяжнікаў галасаваць за шчырых змагароў працоўнага люду, але больш чым сумляваемся, каб „патроны" Беларускага Інстытуту Культуры і Гаспадаркі гэтакімі зьяўляліся. За пяць гадоў існаваньня былога Сойму працоўны люд бачыў ад іх толькі даносы на павадыроў сярмяжнікаў. — **Аўтару „Лахмутка Лахмуткам".** Вы не падалі ні псэўдоніму, ні праўдзівага адрэсу. Ваша карэспандэнцыя напісана зусім неразборчыва. Зьмясьціць ня можам. Пішэце выразна, на аднэй старонцы і падавайце дакладны адрэс, імя (для ведама толькі рэдакцыі) і псэўдонім. — **Аляксандру Казлоўскаму.** Рэдакцыя памагчы Вам ня можа. Зьвярнецеся да дабрадзейных установаў.—**Л. Драчу.** Вы пішаце ў сваей карэспандэнцыі, што на нас навалілася бяда, ад якой няма ніякага ратунку. „Нам трэба так раўсьці, каб усе, глядзячы на нас, плакалі". А па-нашаму нам не раўсьці трэба і не чакаць ад кагосьці літасьці, а самім ламаць з жалезнай воляй усе беды і перашкоды да лепшае будучыні. Бяда павінна не зламаць наш дух, а толькі яго загартаваць. — **Падпішчыку № 3560.** Вашу карэспандэнцыю з апрацоўкай надрукуем у наступных нумарох „Воля Працы".—**Антону Гардзею.** Будучыня ляжыць у руках самога працоўнага люду. Плакаць, што хтосьці не працуе для краю — ня варта, а хай яны лепш сьпяць, бо толку з іх усёроўна мала.—**Яму-ж.** Нас цешыць, што Вы разам з былымі вызваленцамі пакінулі нарэшце Нац. Раду Паўлюкевіча і адначасна сумуем, што так доўга знаходзіліся ў гэтай „шопцы", дзе гадуюцца „героі", як Барыс Кавэрда.—**С. Сяменчыку.** Каб захаваць газэту ад канфіскаты, карэспандэнцыю вашую не зьмяшчаем. З паглядамі „Сялянскай Нівы" ня толькі не згаджаемся, але лічым працу яе за шкодную для беларускага працоўнага народу.—**Францішку Нядзьвецкаму.** Зьвярніцеся да адваката за парадай.—**Ворагу цемры і п'янства.** Працуйце і другіх заахвочвайце да культурнай працы — тады менш будзе такіх выпадкаў, якія здараюцца ў вашай вёсцы. — **Воку.** Чакайце, як высьніцца сытуацыя, тады даведаецеся. Сачэце пільна за нашай газэтай.—**Ал. Салагубу.** Верш „О, браты" знаходзіцца ў агульным Вашым сшытку. — **Віньнічку Л.** Ваш верш ня можам зьмясьціць — гэта адаб'ецца на цэлай газэце. — **П. Лукашэвічу.** Вершы Вашы не падходзяць цяпер да газэты.—**Горадзенцу.** За Вашу карэспандэнцыю газэту напэўна сканфіскавалі-б, таму ня можам зьмясьціць.—**Іншым карэспандэнтам.** Вашыя карэспандэнцыі зьмесьцім у наступным нумары, або адкажам на іх.

Ці пераможам.

Хаця ўсюды яшчэ лёд,
Хаця ўсюды йшчэ зіма,
Але наступіць ледаход
І пераможа ўсё-ж вясна!

Хоць кругом калючы дрот
І моцны цемры карані—
Ідзём мы сьмела наперад,
Бо пераможам усё-ж мы!

Ч. Х.

Вільня, 17/II—28 г.

З-за крат.

О, воля, воля залатая,
Усей істотай рвуся я
К табе, дзе сонца і вясна,
Дзе з жвірам шэпчыцца жывая
Крыніцы чыстая струга,
Дзе салаўі пяюць у гаю,
Дзе рух, змаганьне і краса.
Стаіш ты крозаю прад вокам,
Як траўня раніца, як сон;
Ты пахнеш мне вясновым сокам,
Які цячэ сьлязой з бяроз;
Гучыш, як ціхі камэртон
Аб перажытым і далёкім,
Як ціхі стук кляпаньня кос.
Гучыш акордам удалым
Гульліва-струннае гітары, —
Як шопат белых ясакараў
Над праслам крыжыкам гнілым
Дзядоўскіх-бацькаўскіх магілак
На шляху бітым і старым.
Я прагну вырвацца за браму
Да родных, зьнішчаных нізін.
На яве сьню лясы, паляны —
І птушак сьпеў і неба сінь...
Прыдзі, прыдзі, о, міг жаданы,
О, воля, воля, я твой—сын.

Ал. Салагуб.

Лукішкі, 20/II—28 г.

Грамадзяне—пчаляры!

У нашых ціхіх яшчэ звонку вульлях пачынаецца ўжо новае жыцьцё. Чуючы блізкую вясну, матка кладзе яечкі — творыць новыя пакаленьні, новую моцную маладую сям'ю.

Трэба каб з гэтай вясною і мы выйшлі да працы каля нашых пчолак не адзінкамі, часта бяссільнымі пры напатканых труднасьцях, а згуртаванымі ў адну моцную сям'ю— у Беларускае Каапэратыўнае Таварыства „Пчала".

У Т-ве „Пчала"—мы купім усе неабходныя для нашай пчалярскай гаспадаркі матарыялы і прылады.

Праз Т-ва „Пчалу" — прадамо свой мёд і воск па найлепшай цане.

У Т-ве „Пчала" — зможам атрымаць пасыку, неабходную для падняцьця нашай пчалярскай гаспадаркі.

У Т-ве „Пчала"—мы атрымаем усялякія парады, інфармацыі; даведаемся аб усялякіх новых вынаходах і палепшаньнях, якія зьявіліся ў апошнія часы, як у краі, так і заграніцай.

Т-ва „Пчала" — паможа нам паставіць нашыя гаспадаркі на культурны ровень і атрымаць з іх магчыма вялікія матар'яльныя карысьці.

Дык запісвайцеся ў сваё каапэратыўнае Т-ва „Пчала"!..

Сябрам Т-ва можа быць кожны, хто мае праўную здольнасьць браць на сябе забавязаньне. Сяброўскі пай — 10 зл. Упісовых — 2 злотых.

Ня гледзячы на тое, што Статут Т-ва будзе зацьверджаны толькі ў палове красавіка, і тады зможам прыступіць да афіцыяльнай працы, не пакладайма рук ужо і цяпер. Запісвайцеся ў сябры Т-ва, агітуйце сярод пчаляроў нашай ваколіцы, каб у красавіку вялікай сям'ёй прыступіць да працы і вясьці яе на карысьць нашай Бацькаўшчыны—Беларусі.

Ініцыятыўная група.

Рэдактар-Выдавец: Піліп Назарук.

Друкарня Я. Левіна, Вільня, Нямецкая 22.